

Ježišova rodina

Ježišov otčim Jozef

S narodením Ježiša Krista to bolo takto: Jeho matka Mária bola zasnúbená s Jozefom. Skôr však, ako sa zišli, ukázalo sa, že počala z Ducha Svätého. Jej muž Jozef bol však spravodlivý a nechcel ju verejne vystaviť hanbe. Rozhodol sa teda tajne ju prepustiť. Keď o tom uvažoval, zjavil sa mu vo sne Pánov anjel a povedal: Jozef, syn Dávida, neboj sa prijať Máriu, svoju ženu. Veď to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého. Porodí syna a dáš mu meno Ježiš, lebo on zachráni svoj ľud z jeho hriechov. Toto všetko sa stalo, aby sa splnilo, čo Pán povedal prostredníctvom proroka: Hľa, panna počne a porodí syna a dajú mu meno Emanuel, čo v preklade znamená: Boh s nami. Keď Jozef precitol zo spánku, urobil, ako mu prikázal Pánov anjel, a prijal svoju manželku. Nepoznal ju však, kým neporodila syna, ktorému dal meno Ježiš. (Mt 1,18–25)

Rodinné zázemie je veľmi dôležité pre rozvoj života novonarodeného človeka. Pri premýšľaní o Ježišovej osobnosti je preto úplne prirodzené, ak pátrame po tom, aké bolo prostredie, v ktorom vyrastal.

O jeho detstve a mladosti toho veľa nevieme. Evanjelιά nie sú Ježišovým životopisom. Pomerne podrobne sú tu však opísané okolnosti, ktoré sa týkajú jeho narodenia. A práve z nich sa dá vyčítať, akí boli jeho rodičia.

Ježišov otčim Jozef

Vianočnému príbehu už roky dominuje Ježišova matka Mária. Jozef zostáva v pozadí ako kulisa. Vzniká dojem, že bol **iba** Ježišovým formálnym adoptívnym otcom.

Na Ježiša mal však veľký vplyv a tak to vidí aj evanjelista Matúš. Na rozdiel od Lukáša kladie vo svojom rozprávaní veľký dôraz práve na Jozefa.

Viete si predstaviť, aké šokujúce muselo byť pre Jozefa zistenie, že jeho snúbenica je tehotná? Boli síce zasnúbení, ale snúbenci v židovskom prostredí tej doby sa mohli *poznať* až po podpísaní svadobnej zmluvy. Všetko nasvedčovalo tomu, že manželstvo Jozefa a Márie sa rozpadne skôr, než sa začalo.

Jozef bol spravodlivý

Jozef bol spravodlivý človek. Svojím zmyšľaním s najväčšou pravdepodobnosťou patril k farizejskému prúdu, ktorý zdôrazňoval rešpekt voči Božiemu zákonu. Medzi farizejmi bol však výnimočný tým, že spravodlivosť a korektnosť spájal s dobrotou a milosrdenstvom.

Správa o Máriinom tehotenstve ho ako muža musela zaskočiť, ale zjavne neprestal premýšľať o tom, akým spôsobom jej pomôcť a uchrániť ju pred hanbou, prípadne kameňovaním, ktoré za nelegitímny mimomanželský pohlavný styk predpisovala Tóra (5Moj 22,23.24). Bol rozhodnutý, že sa s Máriou nechá rozviesť. Pretože ju nechcel udať ako cudzoložnicu, plánoval, že jej v prítomnosti dvoch svedkov odovzdá rozlukový list.

Stojí za úvahu, že prepojenie spravodlivosti s milosrdenstvom, ktoré vidíme u Jozefa, sa neskôr stalo jedným z hlavných črt Ježišovho prístupu k ľuďom. Mohol v tom byť otcimov vplyv?

Jozef uveril Bohu

Jozef vyrástol v prostredí, v ktorom ľudia verili, že Boh môže na oslovenie a inšpiráciu použiť aj sen. Nemal preto problém uveriť, že v noci k nemu naozaj prehovoril Pánov anjel. Uveriť, že sa má ujať dieťaťa, ktoré nebolo jeho – to bol naozaj problém! Napriek tomu Jozef Máriinho syna napokon prijal a dal mu meno Ježiš. Preniesol tak naňho svoju sociálnu identitu a adoptoval ho za syna. Ježiš sa vďaka tomu mohol stať súčasťou slávneho rodu izraelského kráľa Dávida, z ktorého pochádzal Jozef. Skúška dôvery mala však ešte pokračovať.

Krátko nato sa kvôli sčítaniu ľudu musel Jozef s Máriou v pokročilom štádiu tehotenstva vydať na neľahkú cestu do rodného Betlehema, kde za dramatických okolností v chlieve miestneho hostinca asistoval pri Ježišovom pôrode.

Potom ho v sne znovu navštívil anjel. Podľa jeho inštrukcií sa mal Jozef s novonarodeným bábätkom a vyčerpanou rodičkou vypraviť na ďalšiu cestu. Vo vzdialenom Egypte bol pre Máriino dieťa pripravený bezpečný úkryt pred namysleným izraelským kráľom Herodesom, ktorý začal Ježiša vnímať ako vážnu konkurenciu. Mudrci z Východu mu totiž povedali, že Ježiš bude izraelským kráľom.

Po Herodesovej smrti Jozefa v Egypte opäť navštívil anjel. Vyzval ho, aby sa s Ježišom a Máriou vrátil do Izraela. Cesta plná útrap sa tým ešte neskončila. Vlády v Izraeli sa ujal Herodesov syn Archelaos. Dalo sa preto predpokladať, že aj on bude trpieť podobným stihomamom. Jozef sa preto musel spolu s rodinou premiestniť do galilejských hôr, ktoré nespádali pod správu Archelaa, a usadiť sa tam v meste biednej povesti, v Nazarete.

Napriek všetkým nepriaznivým okolnostiam Jozef neprestal Hospodinovi dôverovať. V tejto súvislosti nám príde na myseľ Ježišova bezhraničná dôvera k nebeskému Otcovi. Nebola na jej počiatku Jozefova oddanosť Bohu?

Jozef Ježiša vychovával

V židovskom prostredí Ježišovej doby bola výchova detí v prvých rokoch ich života záležitosťou matky. Len čo však synovia vyrástli z dupačiek, za ich výchovu preberali zodpovednosť otcovia. Práve im bola adresovaná známa výzva: „*Milovať budeš Hospodina, svojho Boha, celým srdcom, celou dušou a celou silou. Tieto slová, ktoré ti dnes prikazujem, budeš mať na srdci. Budeš ich všteľovať svojim synom...*“ (5Moj 6,5–7)

Muž bol kňazom a modlitebníkom rodiny. Pri rodinnom stole viedol oslavy náboženských sviatkov a každú sobotu vodil svojich synov do synagógy. Svojim potomkom odovzdával učenie Tóry a poznanie izraelských tradícií. Nemal ich však učiť iba slovami, ale aj príkladom a činmi. Synom mal tiež odovzdať svoje praktické zručnosti. Medzi prácou a uctievaním bola v židovskom prostredí úzka súvislosť. Hebrejské *avad* (pracovať, slúžiť) sa totiž do slovenčiny dá preložiť aj slovom „uctievať“.

Ježiš sa vyučil rovnakému remeslu ako jeho otčím (Mt 13,55; Mk 6,3). Môžeme preto predpokladať, že Jozef si svoje povinnosti voči nemu zodpovedne plnil. A tak nie div, že sa ich súčasníci domnievali, že Ježiš je jeho synom (Lk 3,23).

Jozef miloval Ježišovu matku

Vo všetkých rozprávaniach z obdobia Ježišovho detstva nachádzame Jozefa vždy verne po boku Márie. Správal sa síce ako hlava rodiny, ale s Máriou všetko zdieľal. Bol jej nablízku nielen pri Ježišovom narodení a obriezke, ale aj pri jeho prvej ceste do Jeruzalemského chrámu. Spoločne prežívali chvíle úzkosti z toho, že sa im tu stratil dvanásťročný Ježiš. Podľa všetkého si boli veľmi blízki. Spoločnými silami budovali rodinu tak, aby žila v láske, porozumení a súlade s Božou vôľou.

Čo lepšie môže dať otec svojim deťom než to, že miluje ich matku a spolu s ňou pre ne vytvára šťastný a spokojný domov. Jozef v tomto smere nesklamal.

Jozef rešpektoval, že Ježiš je Božím synom

Jozef sa o Ježiša vždy staral ako o vlastného. Vždy si však bol vedomý toho, že jeho pravým otcom je sám Boh. Musel vydržať aj to, keď sa Ježiš v Jeruzalemskom chráme pred zrakmi židovských učencov jeho a Márie spýtal: „*Ako to, že ste ma hľadali? Či ste nevedeli, že sa mám zaoberať tým, čo patrí môjmu Otcovi?*“ (Lk 2,49)

Jozef je pre nás otcov, rešpektívne rodičov, príkladom milosrdnej spravodlivosti, nezlomnej viery a obetavej, zodpovednej výchovy. Pri čítaní Vianočného príbehu by preto určite nemal byť prehliadaný. Bol svojmu adoptívnemu synovi dobrým otcom a významnou mierou prispel k tomu, že Ježiš dospel v muža, ktorý pochopil svoju identitu Mesiáša, prijal ju a stal sa tak naším Spasiteľom.

Vychovávajme svoje deti rovnako ako Jozef – s vedomím, že patria Bohu a nám boli zverené len na určitý čas. Možno z nich raz vyrastú ľudia, ktorí svojím dielom prispievajú k záchrane tohto sveta.

Ježišova matka Mária

Vtedy Mária prehovorila: Velebí moja duša Pána a môj duch zajasal v Bohu, mojom Spasiteľovi, lebo zhliadol na poníženosť svojej služobnice. Hľa, odteraz ma budú blahoslaviť všetky pokolenia, pretože veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno, a jeho milosrdenstvo je z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja. Prejavil silu svojím ramenom; rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú; mocnárvo zosadil z trónov a povýšil ponížených. Hladných nasýtil dobrotami a boháčov prepustil naprázdno. Ujal sa Izraela, svojho služobníka, lebo pamätá na milosrdenstvo, ako sľúbil našim otcom: Abrahámovi a jeho potomstvu naveky. (Lk 1,46–55)

My protestanti nemáme veľmi radi Ježišovu matku Máriu. Ako vzor nám slúži nejedna postava Biblie, ale o Márii radšej mlčíme a máme na to dôvody. V priebehu kresťanských dejín sa jej totiž dostalo také výsadné postavenie, že zatienila a dodnes zatieňuje samotného Krista. Môže však Mária za to, čo s ňou urobili kresťania? Určite nie.

Preto rád poruším toto protestantské tabu týkajúce sa jej osoby. Ide predsa o ženu, ktorá priviedla na svet Spasiteľa. Bola to vzácna žena a mala zaiste veľký vplyv na formovanie Ježišovej osobnosti.

Magnificat

Vráťme sa k nášmu úvodnému textu. Tieto verše bývajú označované ako *Magnificat* (Zvelebovanie). Latinským slovesom *magnificare* (velebiť, oslavovať) sa totiž v latinskej Biblii začína chválospev Ježišovej matky Márie: „*Velebí moja duša Pána*“.

Magnificat zaznel z Máriiných úst vo chvíli, keď ju jej príbuzná Alžbeta uistila o tom, že stretnutie s anjelom Gabrielom nebolo ilúziou. Gabriel jej predtým totiž

oznánil, že na svet privedie Mesiáša. *Magnificat* je portrétom Máriinej duše. Čitateľ evanjelia vďaka nemu môže usúdiť, aká bola a ako premýšľala.

Mária bola citlivá duša

Zbožné izraelské ženy stáročia túžili po tom, aby sa ich prvorodený syn stal Spasiteľom Židov. Márii sa dostalo tej cti a svoje emócie a svoju vďačnosť vyjadrila v piesni, ktorá sa začína výbuchom radosti: „*Môj duch zajasal v Bohu, mojom Spasiteľovi.*“

To, že na Božie zjavenie Mária zareagovala spevom, je dostatočným svedectvom o tom, že bola citlivou a poetickou dušou. Emócie sú nevyhnutnou súčasťou kresťanskej viery. Bez nich sa viera premieňa na bezduchý a nudný súbor intelektuálnych dogiem.

Odborníci často hovoria o tom, že deti už v lone matky vnímajú okolité zvuky. Je dokázateľné, že hudbu, ktorú počuli pred narodením, si pamätajú aj po narodení, rovnako ako hlas a melódiu reči svojich rodičov. Hudba ovplyvňuje vývoj dieťaťa pred narodením aj po ňom. Stimuluje mozog, vhodne zvolená hudba má pozitívny vplyv na myslenie, zlepšuje vzájomný vzťah medzi dieťaťom a rodičmi a má veľký potenciál napomáhať emocionálny rozvoj dieťaťa.

Keď Mária spievala svoj chválospev, Ježiš bol pri tom. A určite mu spievala aj potom, keď sa narodil a vyrastal. V židovskej tradícii bol spev dôležitou súčasťou života aj bohoslužieb. Ktovie? Možno práve Máriin spev prispel k tomu, že z Ježiša vyrástol inteligentný, citlivý a pozitívne ladený človek.

Mária dobre poznala Písmo

Mária jasala, teda do spevu vložila celé svoje srdce, ale *Magnificat* v jej podaní v žiadnom prípade nie je len náboženským či romantickým snením bez obsahu. Je poetickým spracovaním starozákonných textov.

Judaizmus Ježišovej doby kládol veľký dôraz na výučbu detí memorovaním biblických textov. Židovské deti boli od malička vedené k tomu, aby sa učili slová zákona, žalmy, príslovia a iné starozmluvné texty naspamäť. Židovskí učitelia jednoducho pochopili, že také vedomosti budú deti potrebovať v rôznych životných okolnostiach.

Magnificat je dokladom toho, že podobným vyučovaním si prešla aj Mária. Znalcom Biblie pri uvažovaní nad týmto chválospevom neunikne, že je utkaný z vlá-

kien biblických textov, ktoré Mária od detstva poznala a nad ktorými premýšľala. V Božom slove bola veľmi dobre zakotvená. Preto vo vrcholnom okamihu svojho života nezačala romanticky sniť, ale citovala Písmo. Božie slovo v nej vytrysklo ako prameň živej vody.

Právom môžeme predpokladať, že v intenciách židovskej pedagogiky prebiehala aj Ježišova výchova. Písanú Bibliu jeho rodičia ešte nemali, napriek tomu poznal veľa textov Starej zmluvy naspamäť. Známe „*Je písané*“ zaznievalo v mnohých jeho kázaniach a rozhovoroch. Som presvedčený o tom, že mu ich do mysle ešte v ranom veku vstúpila jeho matka, neskôr aj otčim.

Mária bola adventistka

Máriina viera však nevychádzala len z memorovania. Lukášova zmienka o tom, že „*si všetky tie slová zachovala v srdci a premýšľala o nich*“ (Luk 2,19), je dôkazom hĺbky jej myslenia a schopnosti konfrontovať Božie slovo s realitou života.

Teológ Wilhelm Bruners upozorňuje, že Mária mala blízko k apokalyptickému teologickému smeru, ktorý bol vo vtedajšom židovstve dosť rozšírený. Jej *Magnificat* je dokladom toho, že Mária už od svojej mladosti očakávala skorý Ježišov príchod a s ním súvisiace zmeny v spoločnosti. Verila, že pyšní budú rozptýlení, mocní zvrhnutí z trónov a ponížení budú povýšení. Spoliehala sa na to, že *Mesiáš sa zastane chudobných a dúfala, že už čoskoro budú nasýtení dobrými vecami...*

Keď si spomeniete na Ježišovu Reč na vrchu, určite sa vám vybaví, že to, v čo Mária dúfala, sa stalo programovým vyhlásením jej syna. Opäť si trúfam tvrdiť, že na počiatku toho všetkého stála matka, ktorá mu o všetkom, čo považovala za dôležité, spievala a rozprávala.

Mária bola pokorná služobníčka

V *Magnificate* Mária spieva: „*Velebí moja duša Pána a môj duch zajasal v Bohu, mojom Spasiteľovi, lebo zhladal na poníženosť svojej služobnice.*“ Presnejšie: „*...lebo zhladol na svoju nepatrnú služobníčku.*“

Všimli ste si tú pokoru? Anjel jej oznámil, že už čoskoro porodí Spasiteľa a ona sa nenadula pýchou. Neprestala sa diviť nad tým, že by obyčajné dievča z Nazareta mohlo byť poctené takým vznešeným a slávnym poslaním. Možno práve preto si ju Boh vyvolil na túto veľkú úlohu. Bez pokory je človek nepoužiteľný v Božom diele.

Uplynuli tri desaťročia a na židovskej scéne sa objavil muž, ktorý vo svojich kázaniach zdôrazňoval: „*Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinutie pre svoje duše*“ (Mt 11,29). Myslím, že prvým človekom, od ktorého sa Ježiš učil pokore, bola jeho matka Mária.

V tejto súvislosti je však potrebné dodať, že skutočná pokora nie je potlačením zdravého sebavedomia. Mária v *Magnificate* dodáva: „*Hľa, odteraz ma budú blahoslaviť všetky pokolenia.*“ Toto sebavedomé vyhlásenie však nemalo nič spoločné s pyšnou nadutosťou. Mária vedela, že blahoslavená bude len vďaka mocnému a milosrdnému Hospodinovi.

Mária prijala svoj kríž

Život Márie bol náročný. Ona však trpezlivo niesla svoj kríž, a to od momentu úľaku, že sa má stať matkou Mesiáša, až do chvíle, keď jej dušu prenikol meč, ako prorokoval staručký Simeon v chráme pri Ježišovej obriezke (Lk 2,35). V Boha však neprestala veriť ani v okamihu, keď svojho syna, vytúženého Mesiáša, držala mŕtveho v náručí.

Všetkému porozumela až po jeho vzkriesení a nanebovstúpení. Bola totiž pri tom, keď bol v hornej dvorane v Jeruzaleme, počas židovského sviatku Turíc, zoslaný na učeníkov Svätý Duch (Sk 1,14). Až tu jej v plnosti vysvetlil, čo dovtedy uchovávala a o čom premýšľala vo svojom srdci.

O svoju identitu musel bojovať aj Ježiš. Od matky síce poznal príbeh svojho tajuplného narodenia a vo svojich dvanástich rokoch si v chráme začal uvedomovať, že jeho otcom nie je Jozef (Luk 2,49). To, že je Božím synom, však skutočne pochopil až po krste, vo chvíli, keď sa nad Jordánom otvorilo nebo a z neba zaznel hlas: „*Toto je môj milovaný Syn, v ktorom som našiel zaľúbenie.*“ (Mt 3,17)

Potom Ježiš musel prijať kríž. O to bojoval štyridsať dní na púšti, kam ho viedol Svätý Duch (Lk 4,1). Onen zápas však vyvrcholil až v záhrade Getsemane, kde sa Ježiš krátko pred smrťou úpenlivo modlil: „*Otče, ak chceš, odvráť odo mňa tento kalich.*“ (Lk 22,42) Božiu vôľu však prijal a stal sa Spasiteľom, po ktorom už kedy si túžila jeho matka. Pravdepodobne sa tak stalo aj vďaka nej, vďaka jej výchove a modlitbám.

Nezostáva nám nič iné než sa modliť, aby ten istý Duch zostúpil aj na dnešné matky, aby v nich mohol prebývať a ich prostredníctvom konať Boh. Aby vďaka Božej milosti a ich vplyvu mohli vyrásť ľudia schopní splniť poslanie, ktoré im zverí Boh.

Ježišovi súrodenci

Potom vošiel do domu a znova sa zišiel zástup, takže si nemohli ani chleba zajesť. Keď sa to do počuli jeho príbuzní, prišli, aby ho odviekli, lebo hovorili, že sa pomiatol. Zákonníci, ktorí zišli z Jeruzalema, tvrdili: Je posadnutý Belzebubom a mocou vládcu zlých duchov vyháňa zlých duchov.

(Mk 3,20–22)

Vtom prišla jeho matka a jeho bratia. Zostali vonku a dali si ho zavolať. Okolo neho sedelo množstvo ľudí. Ozámili mu: Vonku ťa hľadá tvoja matka a tvoji bratia. On im odpovedal: Kto je moja matka a moji bratia? Prešiel pohľadom po okolosediacich a povedal: Hľa, moja matka i moji bratia! Lebo mojím bratom, sestrou a matkou je každý, kto plní Božiu vôľu! (Mk 3,31–35)

Ježišovi súrodenci

K obľúbeným motívom Vianoc patrí svätá rodina z betlehemskej stajne s otčimom Jozefom, matkou Máriou a bábätkom Ježiškom v jasličkách. Čitateľov Biblie môže preto prekvapiť niekoľko veľmi stručných zmienok o tom, že Ježiš mal aj bratov (Jn 2,12; Jn 7,3–5). Teológovia o nich už roky vedú vášnivé debaty. Jedni tvrdia, že to boli Ježišovi mladší súrodenci, iní zase, že išlo o jeho starších, nevlastných súrodencov z Jozefovho predošlého manželstva. Katolícka tradícia trvá na tom, že Ježiš bol jedináčik. Odvoláva sa na grécke *adelfós* (brat), ktoré sa dá do slovenčiny preložiť aj ako „bratranec“. Nevieme, ako to vlastne bolo, isté však je, že Spasiteľ sveta nevyrastal sám.

Pochybnosti Ježišových blízkych

Pochybnosti bratov

Keď duchovní audítori z Jeruzalema vyhlásili Ježiša za Belzebulovho prívrženca, prišli si poňho jeho bratia s matkou a chceli ho odvieť domov. Prečo vlastne? Možno sa za neho hanbili, možno sa oňho báli, možno im prekážala jeho kritika duchovných vodcov zákona. Ťažko povedať. Budeme si musieť vystačiť s konštatovaním evanjelistu Jána, ktorý tvrdí, že v Ježiša jeho bratia neverili (Jn 7,5).

Premýšľal som o tom, prečo asi mali problém uveriť tomu, že ich brat je Mesiáš. Domnievam sa, že vyrastať po boku Mesiáša nebolo najľahšie. Ježiš nikdy, teda ani v detstve, nezrehšil. Bolo by preto pochopiteľné, keby svojou dokonalosťou liezol svojim súrodencom na nervy. Podobne, ako to bolo už kedysi dávno pred Ježišom so vzorným patriarchom Jozefom a jeho jedenástimi bratmi (1Moj 37). Alebo že by ich rozčuľovalo to, že Ježiš opustil povinnosti prvorodeného syna a nedbal na matku, dom a otcovu tesársku živnosť?

Ježišovi jeho bratia neverili a mali tendenciu ho podpichovať. Keď krátko pred ukrižovaním od Ježiša vyžadovali, aby svoje mesiášstvo doložil nejakým zázrakom, v podtóne ich slov nemožno nepočuť iróniu, sarkazmus: „*Tu mu jeho bratia povedali: Odiď odtiaľto a choď do Judska, aby aj tvoji učeníci videli skutky, ktoré konáš! Ved' nikto nerobí nič v skrytosti, ale chce byť verejne známy. Ak robíš takéto veci, ukáž sa svetu.*“ (Jn 7,3.4) Nepripomínajú vám tieto slová Ježišov dialóg so satanom na púšti?

Pochybnosti susedov

Podobné pochybnosti riešili aj Ježišovi nazaretskí susedia. Keď začal pôsobiť ako kazateľ na cestách, išla za ním celá Galilea. Len rodný Nazaret mal s ním problém. Keď raz vstúpil do miestnej synagógy, zareagovali na neho slovami: „*Nie je to azda ten tesár, syn Márie a brat Jakuba, Jozesa, Júdu a Šimona? A nežijú jeho sestry medzi nami? I pohoršovali sa na ňom. Nato im Ježiš povedal: Proroka si uctia všade, len nie vo svojej domovine, medzi svojimi príbuznými a vo vlastnom dome.*“ (Mk 6,3.4)

A ako to s ním nakoniec v Nazarete dopadlo? „*A za čias proroka Elizea bolo v Izraeli mnoho malomocných. No nikto z nich nebol očistený, iba Naamán zo Sýrie. Keď to počuli, všetkých v synagóge zachvátil hnev. Vstali a hnali ho von z mesta. Vyviedli ho až na kraj vrchu, na ktorom bolo postavené ich mesto, aby ho odtiaľ zhodili. Ale on prešiel pomedzi nich a odišiel.*“ (Lk 4,28–30) Človek sa pri tomto texte len ťažko ubráni otázkam: „Kde boli v tú chvíľu jeho bratia? Boli pravovernými židmi, na sobotnej bohoslužbe mohli preto len ťažko chýbať. Pokúsili sa ho zachrániť alebo aspoň zastatť?“

Pochybnosti Márie

O Ježišovi pochybovala aj Mária. Pritom bola nositeľkou mesiánskeho tajomstva. Aj ona si myslela, že sa Ježiš zbláznil. Profesor Halík v knihe *Osloviť Zachea* k jej zlyhaniu poznamenáva: „Možnože prozreteľnosť ponechala toto miesto v Písme preto, aby naša úcta k matke Pána – hoci vydala a vydáva mnoho skvelých duchovných plodov – predsa len neprekročila únosnú mieru. Aj Mária je našou spolucestujúcou na ceste viery, nie je žiadnou vševediacou bohyňou; evanjelium ju na niekoľkých miestach ukazuje ako človeka, ktorý tiež potrebuje čas, aby veci strávil a plne pochopil, a aj ona je vystavená otázkam a pochybnostiam ako my“ (str. 359).

Ježiš spochybňuje inštitúciu rodiny

A ako na pochybnosti svojich príbuzných zareagoval Ježiš? „*Kto je moja matka a moji bratia? Prešiel pohľadom po okolosediacich a povedal: Hľa, moja matka i moji bratia! Lebo mojím bratom, sestrou a matkou je každý, kto plní Božiu vôľu!*“ (Mk 3,33–35)

Uf. Neprehnal to trochu? Či môže byť niečo posvätniejšie než rodinné väzby? Zvlášť v jeho dobe musela byť podobná výpoveď doslova škandálna. A tento výrok, spochybňujúci posvätný význam rodiny, nebol jediný.

Raz povedal istému človeku: „*Pod' za mnou! On odpovedal: Pane, dovol' mi najprv odísť a pochovať si otca. Ale Ježiš mu povedal: Nechaj, nech si mŕtvi pochovávajú mŕtvych. Ale ty chod' a zvestuj Božie kráľovstvo!*“ (Lk 9,59.60) Pritom pre zbožného žida bolo pochovanie otca absolútnou povinnosťou.

V jednom zo svojich kázaní Ježiš prekvapeným poslucháčom povedal: „*Ak niekto prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca i matku, ženu a deti, bratov a sestry, ba aj svoj život, nemôže byť mojím učeníkom.*“ (Lk 14,26) Silný výrok, nemyslíte?

A aby toho nebolo málo, je tu ďalší škandálny výrok: „*Nenazdávajte sa, že som prišiel priniesť pokoj na zem. Neprišiel som priniesť pokoj, ale meč. Lebo som prišiel postaviť syna proti otcovi, a dcéru proti matke a nevestu proti svokre a vlastní domáci budú človeku nepriateľmi.*“ (Mt 10,34–36)

Ježiš zdôrazňuje duchovnú rodinu

Ako to Ježiš myslel? Chcel azda spochybniť hodnoty, ktoré judaizmus dôsledne strážil celé tisícročia? Na prvý pohľad to tak môže vyznievať. Treba však zobrať do úvahy, že Ježiš od malička rešpektoval svojich rodičov. Nikde v evanjeliách nie je jediná zmienka o tom, že by sa s nimi či so súrodencami hádal alebo ich prestal milovať. V Reči na vrchu nezabudol zdôrazniť aktuálnosť prikázania o úcte k otcovi

a matke (Mt 15,4). Ešte pred smrťou myslel na svoju matku a zveril ju do starostlivosti milovaného učeníka Jána (Jn 19,26.27).

Ježišova rodina sa domnievala, že vďaka pokrvným vzťahom má na Ježiša nárok. On však bol presvedčený o tom, že predpokladom kvalitných medziľudských vzťahov sú duchovné vzťahy. A to ako v cirkvi, tak aj v rodine. Rodina sediaca okolo Ježiša, ktorá naslúcha jeho hlasu a rešpektuje jeho vôľu, má jednoducho v jeho očiach budúcnosť.

Ježišova dôslednosť priniesla ovocie

Príbeh o Ježišovi a jeho príbuzných je dokladom toho, že rozhodnutie, ktoré uprednostňuje duchovnú rodinu pred pokrvnou rodinou, je správne. Ježišov postoj je povzbudením pre všetkých, ktorí sa pre vieru v Ježiša ocitli v napätí so svojimi najbližšími. Bratia v neho nakoniec uverili. Boli totiž pri tom, keď na učeníkov v povestnej hornej dvorane v Jeruzaleme zostúpil Duch Svätý (Sk 1,13.14). Ježišov brat Jakub sa pravdepodobne stal vedúcim prvého kresťanského spoločenstva v Jeruzaleme (Sk 12,17; 15,13; Gal 1,19; 2,9) a teológovia mu pripisujú autorstvo novozmluvného Jakubovho listu (Jak 1,1). Ako brat Jakubov, a teda tiež Ježišov, sa predstavuje aj autor Júdovho listu.

Mnoho manželstiev sa dnes rozpadá. Príčin je určite viac, ale za povšimnutie stojí, že manželia často nevidia naplnenie svojho vzťahu v založení rodiny. Deti nahrádzajú domácimi miláčikmi, seberealizáciou v zamestnaní, koníčkami či inými pôžitkami.

Je tu však aj iný extrém. Deti sa v rodinách stávajú predmetom uctievania a pre niektorých ľudí sa aj rodina, na škodu všetkých zainteresovaných, stáva bohom. S odmietaním jediného možného Boha a duchovného rozmeru tak mizne pevný základ pre šťastné a spokojné spolužitie jednotlivcov a spoločnosti.

Nenastal čas na zmenu takéhoto zmýšľania?

Ježiš a ženy

Mária však stála vonku pri hrobe a plakala. Ako tak plakala, nahla sa do hrobu a videla dvoch anjelov v bielom sedieť tam, kde predtým ležalo Ježišovo telo; jedného pri hlave, druhého pri nohách. Tí jej povedali: Žena, čo plačeš? Odpovedala im: Vzali môjho Pána a neviem, kam ho položili. Keď to povedala, obrátila sa a videla tam stáť Ježiša; ale nevedela, že je to Ježiš. Ježiš sa jej opýtal: Žena, čo plačeš? Koho hľadáš? Ona sa nazdávala, že je to záhradník, a povedala mu: Pane, ak si ho ty odniesol, povedz, kam si ho položil, a ja si ho vezmem. Ježiš ju oslovil: Mária! Ona sa obrátila a povedala mu po hebrejsky: Rabbúni!, čo znamená: Učiteľ! Ježiš jej povedal: Nedotýkaj sa ma zato, že som ešte nevystúpil k Otcovi, ale choď k mojim bratom a povedz im: Vystupujem k svojmu Otcovi a k vášmu Otcovi, k svojmu Bohu a k vášmu Bohu. Mária Magdaléna šla a oznámila učeníkom: Videla som Pána!, a že tieto veci jej on povedal. (Jn 20,11)

Ježiš a Mária Magdaléna

Musím priznať, že sa ani nedivím tým ľuďom s bujnou fantáziou, ktorí pri čítaní evanjelií dospievajú k záveru, že Mária milovala Ježiša viac než ostatní. Vďačila mu za mnohé. Ježiš ju uzdravil z desivej psychickej choroby zvanej „posadnutosť“ (Mk 16,9) a niektorí teológovia (vrátane E. G. Whiteovej) majú ten názor, že práve ona bola tou smilnicou, ktorú Ježiš zachránil pred kameňovaním. Stotožňujú ju s Máriou, sestrou Marty a Lazára, ktorá oddane počúvala jeho rozprávania, a vidia v nej ženu, ktorá mu v dome farizeja Šimona umývala nohy.

Jednoducho, „komu sa málo odpúšťa, ten málo miluje“ (Lk 7,47) a logicky vzaté, komu je odpustené veľa, miluje veľa, napríklad aj platonicky ladenou, sentiment-

tálnou, citovou, možno až vášnivou láskou. A evanjelium tieto odvážne prejavy Máriinho vzťahu k Ježišovi v žiadnom prípade nekritizuje a nesúdi, práve naopak. Mária sa stáva hrdinkou príbehu vzkriesenia. Ako prvá sa stretáva so vzkrieseným Kristom a ako prvá ho zvestuje svojim blíznym.

Stretnutie Márie Magdalény so zmŕtvychvstalým Kristom je mimoriadne nežným a krásnym príbehom o opätovnom stretnutí dvoch ľudí, ktorí sú si veľmi blízki. Mária síce Ježiša v prvej chvíli nespoznáva, no stačí Ježišovo jediné, dôrazne a s láskou vyslovené slovo „*Mária!*“ a ona bez dlhého premýšľania a váhania volá svoje „*Rabbúni!*“. Ježiš na to zareaguje záhadným spôsobom. „*Nedotýkaj sa ma zato, že som ešte nevystúpil k Otcovi.*“ Prečo nechce, aby sa ho dotýkala, keď o niečo neskôr „*neveriacemu*“ Tomášovi ponúkne, aby do jeho rán vložil svoj prst (Jn 20, 27)?

Pri riešení tohto zložitého problému nám môže pomôcť grécky originál, v ktorom boli evanjeliá zapísané. Tam vyznieva Ježišova reakcia na Máriino gesto skôr ako: „*Nezdržuj ma!*“ Pravdepodobne sa mu v tej chvíli snažila spontánne vrhnúť okolo krku. A na to jej Ježiš hovorí: „*Nesnaž si ma podržať len pre seba a nemysli si, že ma odradiš od môjho poslania. Vystupujem k Otcovi, aby som pokračoval v poslaní, ktoré mi zveril. Choď a zvestuj ostatným, čo si videla.*“ Jemne, ale pritom dôrazne a zrozumiteľne jej pomáha pochopiť realitu svojho vzťahu k nej.

Ženy v dejinách

Nám, Európanom 21. storočia, odchovaným kresťanskou civilizáciou, sa zdá úplne samozrejmé, že v našej spoločnosti majú svoje miesto a práva nielen muži, ale aj ženy. Ale vždy to tak nebolo.

V zdanlivo vyspelom antickom svete bola ženám upieraná ľudská prirodzenosť. Preto bolo napríklad zabitie ženy kvalifikované rovnako ako zabitie zvierťa. Sokrates ženy ignoroval, pre Euripida bola žena „*najväčším zlom*“, pre Aula Gellia zlom nevyhnutným. Aristoteles považoval ženu za tvora od prírody defektného, podľa Pytagora za stvorením ženy stál rovnaký princíp zla, aký dal vzniknúť chaosu a tme. Cicero tvrdil, že nebyť žien, muži by mohli mať priamy kontakt s bohmi. Giordano Bruno mal názor, že žena nemá žiadnu cenu, pretože je stelesnením pýchy, domýšľavosti, spupnosti, hnevu, falošnosti, chlipnosti, lakomstva, zápachu a hnusu. Nietzsche radil: „*Ideš za ženami? Nezabudni si vziať bič.*“ Pozitivisty na prelome 19. a 20. storočia, ktorí stavali do protikladu svetlo vedy a rozumu s tmárstvom kresťanstva, dlho tvrdili, že menejcennosť ženy je daná váhou jej rozumu. Jej rozum totiž váži 1 200 gramov, kým mozog muža 1 320 gramov.

Inak to nebolo ani v židovskom prostredí. Žena bola síce v súlade s učením Tóry považovaná za človeka, ale ženy boli zvlášť v Ježišovej dobe dosť podceňované. Nemali nárok na vzdelanie a pri rodinnom stole nesmeli svojim deťom hovoriť o Bohu ani prednášať modlitbu. V synagóge smeli sedávať iba na osobitných miestach za zamrežovanými oknami. Boli akoby len dedičným majetkom, pracovnou silou, s ktorou mohol muž – otec alebo manžel – voľne disponovať. Každý židovský rabín vnímal ženy ako hriešne nádoby ohrozujúce jeho počesnosť. Na cudziu ženu sa preto ani nedíval, nieto aby s ňou nejakým spôsobom komunikoval.

Ježiš a ženy

U Ježiša to bolo inak. Evanjeliá ukazujú, že Mária Magdaléna nebola jedinou dôležitou ženou v jeho živote. Evanjelisti ho vykresľujú ako muža charizmatického, pevného a rozhodného, zároveň citlivého, vnímavého a nežného. Bolo by teda zvláštne, keby ho ženy neobdivovali a nevyhľadávali jeho prítomnosť. Ježiš však uprednostňoval duchovnú rodinu pred rodinou fyzickou a pravdepodobne aj preto sa neoženil. To ale neznamená, že si ženy nevyšímal. Práve naopak. Jeho vzťah k ženám bol v tom čase doslova nadštandardný.

So ženami komunikoval

Židovské kliše svojej doby Ježiš odmietal. So ženami smelo komunikoval a viedol s nimi aj teologické rozpravy (Jn 4). Nebál sa ani komunikácie s hriešnymi ženami. Ženu pristihnutú pri smilstve zachránil pred kameňovaním slovami: „*Chod' a odteraz už nehreš!*“ (Jn 8,11) A Márii Magdaléne dovolil, aby mu na jednej z hostín umývala nohy, utierala ich svojimi dlhými vlasmi, bozkávala a pomazávala drahocennou masťou.

So ženami spolupracoval

Ježiš so ženami dokonca aj spolupracoval. Na popis Ježišovho vzhladu sa nikto nikdy nezameral. Zo správ evanjelistov však vyplýva, že bol strhujúcou osobnosťou. Bolo by zvláštne, ak by sa o neho ženy nezaujímali. Určite ho tajne obdivovali, možno aj zbožňovali. Niet divu, že mu chceli byť nablízku. Evanjelista Lukáš píše o tom, že sa ženy o neho a o jeho učeníkov starali a pomáhali im „*svojím majetkom*“ (Lk 8,3). Chceli tak prispieť k tomu, aby sa Ježiš aj jeho učeníci mohli naplno venovať duchovnej službe.

Ženy prijímal za učeníčky

Ježiš so ženami spolupracoval, no neboli jeho slúžkami. Vnímal ich ako svoje učeníčky. Ženy totiž – na rozdiel od mužov – zvládali, rovnako ako dnes, oboje. Niečo podobné vtedy neprichádzalo do úvahy. Rabín nemal vo svojom tíme ženy. Ježiš však ženám neupieral právo na vzdelanie. Učil ich, diskutoval s nimi a smelo ich zapájal do svojich aktivít.

Stojí za zmienku, že pod krížom zostali práve len ženy učeníčky. Učeníci, s výnimkou najmladšieho Jána, utiekli a zbabelo sa skrývali. Ženy sa ako prvé odvážne vybrali k hrobu, aby tam nabalzamovali Ježišovo telo. On sa im po vzkriesení ukázal ako prvým a poveril ich, aby ostatných informovali o tom, že žije.

Je preto prekvapujúce, že mnohé z kresťanských cirkví majú dodnes problém so zapojením žien do duchovnej služby. Je prekvapujúce, že v spoločnosti s kresťanskými koreňmi sú ženy dodnes platovo hodnotené menej než muži. A je prekvapujúce, že aj v 21. storočí si niektorí z nás mužov myslia, že sú niečo viac než ženy.

Myslím si, že by nám prospelo, keby sme si aspoň raz za čas sadli pod Ježišovu kazateľňu a zamysleli sa nad jeho progresívnymi a nadčasovými myšlienkami...

Ježiš a manželstvo

Tu k nemu prišli farizeji a pokúšali ho: Dovoľené je mužovi prepustiť svoju manželku pre akúkoľvek príčinu? Odpovedal im: Či ste nečítali, že od počiatku ich Stvoriteľ stvoril ako muža a ženu? A ďalej hovoril: Preto opustí človek otca a matku a pripojí sa k svojej manželke a budú dvaja jedno telo. A tak už nie sú dvaja, ale jedno telo. Čo teda Boh spojil, človek nech nerozlučuje. Oni mu povedali: Prečo teda Mojžiš prikázal dať prepúšťací list a prepustiť ju? Nato Ježiš povedal: Mojžiš vám dovolil prepustiť manželku pre tvrdosť vášho srdca, ale od začiatku to nebolo tak. Hovorím vám, že kto prepustí manželku, ak len nie pre smilstvo, a vezme si inú, cudzoloží.

Učenci mu povedali: Ak je to takto medzi mužom a ženou, je lepšie neženiť sa. On im odpovedal: Nie všetci chápu toto slovo, len tí, ktorým je to dané. Sú totiž ľudia neschopní manželstva, ktorí sa tak narodili zo života matky; iní sú neschopní manželstva, lebo ich takými urobili ľudia; ďalší sú neschopní manželstva, lebo sa sami urobili takými pre nebeské kráľovstvo. Kto to môže pochopiť, nech pochopí. (Mt 19,3–12)

Ježiš, celibátnik, ktorý chráni manželstvo

Nie je to tak dávno, čo svetovú verejnosť zaujal film *Da Vinciho kód*, sfilmovaný podľa rovnomennej románovej predlohy amerického spisovateľa Dana Browna. Autor si v nej pohrával s myšlienkou, že Ježiš a Mária Magdaléna boli manželia a mali spolu dieťa. Tvrdil, že ich potomkovia žijú dodnes. Bola to myšlienka nepochybne zaujímavá; neverím však tomu, že by mohla byť pravdivá.

Evanjeliá síce nie sú Ježišovým životopisom, ale evanjelisti poznajú Ježišovu matku a otčima, spomínajú Ježišových bratov a letmo sa dotknú aj jeho sestier.

O Ježišovej manželke však v nich niet ani zmienky. Naopak, evanjelisti píšú o tom, že vzťah Ježiša k jeho nebeskému Otcovi a k rodine cirkvi bol pre neho dôležitejší než pokrvné vzťahy. Dá sa preto predpokladať, že sa nenechal spútať ani manželstvom.

Ženy sa o Ježiša bez pochyb zaujímali a jeho vzťahy k nim boli zjavne nadštandardné. Napriek tomu je z evanjelií zrejmé, že si zvolil celibát a zdržanlivosť. Preto si myslím, že sa na neho dajú vziať jeho vlastné slová o tom, že niektorí nežijú v manželstve, lebo sa ho zriekli pre kráľovstvo nebeské.

Ježiš síce žil v celibáte, nikdy ho však nestaval na obdiv. Naopak, manželstvo vnímal ako naplnenie Božieho stvoriteľského poriadku platného už od stvorenia sveta, a preto bojoval za jeho zachovanie. Na otázky farizejov, či je dovolené prepúšťať manželku, odpovedal svoje jasné „nie“, aj keď sa tým dostal do konfliktu s Mojžišovým zákonom, ktorý pripúšťal možnosť rozvodu a opätovného sobáša (5Moj 24,1–4).

Ježiš medzi Hillelom a Šammajom

Matúš píše, že farizeji prišli za Ježišom, aby ho pokúšali. Tentoraz ale nešlo o bežnú šarvátku. Prišli ho totiž vtiahnuť do diskusie, ktorú medzi sebou viedli už dlhší čas. Mojžiš totiž v rámci ochrany bezbranných žien stanovil, že muži sa budú môcť rozvádzať, iba keď ženy dajú tzv. prepúšťací list s udaním dôvodu ich prepustenia. Nešpecifikoval však, čo presne týmto dôvodom myslí. Podotkol iba, že muž sa bude môcť rozviesť jedine v prípade, ak mu žena urobí niečo „odporné“. A tak nie div, že farizeji premýšľali o tom, čo tým vlastne myslel.

Liberálna škola rabína Hillela pod tento pojem zahrňovala čokoľvek, čím žena nenasadla svojmu mužovi. Od vzhľadu, cez neschopnosť variť či rodiť deti, až po neveru. Konzervatívna škola rabína Šammaja však banálne dôvody odmietala a trvala na tom, že príčinou rozvodu a opätovného sobáša môže byť iba smilstvo.

A tak farizeji prišli za Ježišom s otázkou: „Ako to vidíš ty?“ Ježiš im zopakoval to, čo už predtým zdôraznil v Reči na vrchu: „Hovorím vám, že kto prepustí manželku, ak len nie pre smilstvo, a vezme si inú, cudzoloží.“ (Mt 19,9) Na prvý pohľad sa mohlo javiť, že sa tým priklonil na stranu Šammajovej školy, ale tak jednoduché to nebolo.

Ježiš, radikálny odporca rozvodov

Reč na vrchu je akosi polemikou s ponímaním zákona, ako ho v Ježišovej dobe chápali tradičné rabínske školy. Preto Ježiš jednotlivé pasáže svojho kázania opa-

kovane uvádza slovami: „Počuli ste, že otcom bolo povedané, ale ja vám hovorím...” (Mt 5,21.27.31.38.43) „Bolo povedané: Nezabiješ! Ale ja vám hovorím: Každý, kto sa hnevá na brata, musí ísť pred súd... Bolo povedané: Nescudzoložíš! Ja vám však hovorím: Každý, kto sa žiadostivo pozerá na ženu, už s ňou v srdci scudzoložil...”

Zakaždým ide o radikalizáciu tradičného rabínskeho výkladu. Iba v prípade rozvodu nie je radikálnejší než Šammaj. Vďaka výnimke „ak len nie pre smilstvo“ je s ním v Matúšovom podaní vlastne v súlade. Preto sa rad odborníkov prikláňa k záveru, že táto výnimka je dodatočnou úpravou, ktorú sem dodala cirkev, aby tak pastoračne zmiernila Ježišov výrok, ktorý radikálne odmietal rozvody. Spomenutú teóriu do istej miery potvrdzuje skutočnosť, že ostatní evanjelisti sa o nej nezmieňujú.

Rovnako radikálne je však aj Ježišovo vyjadrenie, podľa ktorého to, čo Boh spojil, človek nesmie rozlučovať. Stojí za úvahu, že v gréčtine sa dá slovo o „pripojení“ muža k žene preložiť ako „prilepenie“ sa k nej. Rozlepiť tento vzťah potom znamená roztrhať ho a zničiť. Rozkol a rozorvanosť partnerov býva žiaľ výsledným javom každého rozvodu, lebo pôvodne boli jedným telom. Najtragickejšie je, že rozvod trhá aj ich deti.

Reakcia farizejov a učeníkov na Ježišovo slovo k rozvodom

Farizeji pri rozhovore s Ježišom určite vycítili tento jeho radikálny postoj. Zdá sa, že Ježiš zasiahol ich svedomie, lebo sa ticho vytratili. Pravdepodobne si pod váhou Ježišovej argumentácie uvedomili, že zneužívali Božie slovo na ospravedlnenie svojich vlastných rozvodov a obhajobu dychtienia po krajších, schopnejších a poddajnejších ženách.

Rovnako radikálne Ježišovo vyjadrenie pochopili aj učeníci: „Ak je to takto medzi mužom a ženou, je lepšie neženiť sa.“ (Mt 19,10) Ježiš im túto interpretáciu nevyvracia. Vie, že manželstvo je svojím spôsobom náročnejšie než celibát. Vyžaduje totiž potrebnú dávku zodpovednosti, sebazaprenia a obetí.

Príčina Ježišovho radikálneho postoja k rozvodom

Ježiš je teda kategoricky proti rozvodom. Je Bohom v ľudskom tele, preto nemôže inak než rozvody nenávidieť (Mal 2,15.16). Zámerne preto ponecháva latku tam,

kde ju na počiatku položil sám Stvoriteľ. Rozvod je podľa neho hriechom, ktorý nemožno ospravedlniť ani zdôvodniť. Manželstvo podľa jeho úsudku nejde rozviesť ani na základe nevery. Do úvahy prichádza iba odluka, z ktorej vyslobodzuje smrť jedného z partnerov.

Spomenutými dôrazmi však Ježiš človeka nenabáda k väčším morálnym výkonom. Vie, že nie je v ľudských silách odolávať prirodzeným hriešnym sklonom. Ak niekto aj zvládne svoje činy, stroskotá v myslení. Veď aj dychtivý pohľad na ženu je už hriechom. Nezostáva preto nič iné než si vylúpnuť oko (Mt 5,29.30), ale pud sebazáchovy je silnejší. Rovnako Ježiš chápe, že s niektorými partnermi sa nijako vyjsť nedá.

Svojich sebavedomých poslucháčov zneisťuje zámerne. Bohatý mladík zakladajúci si na svojich morálnych kvalitách pri rozhovore s ním pochopí, že navzdory svojim veľkým výkonom nemá šancu. Odchádza preto smutný... (Mt 19,16–22)

Neuskutočniteľnými požiadavkami nás Ježiš privádza do užšieho vzťahu s milosrdným Bohom, ktorý je nám ochotný odpúšťať a vybaviť nás silou na lepší život. Svedectvom o tom je aj príbeh ženy pristihnutej pri cudzoložstve (Jn 8,3–11).

Rozvedení v cirkvi

Cirkev už storočia diskutuje o tom, ako sa zachovať k rozvedeným hriešnikom. Rozoberá Ježišov výrok o nerozlučiteľnosti manželstva a dumá nad tým, na koho sa jeho výnimka vzťahuje a na koho už nie. Pasuje sa do role sudcu a hľadá vinnú a nevinnú stranu. K „nevinným“ býva miernejšia, vinné kázni. Tých, ktorí sa po rozvode znova oženia, vylučuje a odopiera im prístup k Večeri Pánovej. Niet divu, že sa potom hriešnici s ťažkým srdcom radšej vyhýbajú spoločnému zhromaždeniu.

Niektoré cirkevné spoločenstvá skĺzavajú do druhého extrému. Hriech nenazývajú hriechom. Svojich spoluveriacich pred ním nevarujú. S odvolaním sa na to, že pred Božím súdom bude stáť každý sám za seba, radšej nič neriešia a rozvedeným bez problémov znovu zorganizujú cirkevnú svadbu.

Urobili by sme lepšie, keby sme hriech nazývali pravým menom, uvedomovali si svoju hriešnosť, nedémonizovali smilstvo a rozvody, ľpeli na Božej milosti, činili pokánie zo svojich hriechov, prijímali odpustenie, vzájomne sa sprevádzali pri krízach života a podporovali jedni druhých vo viere. Ježiš a jeho milosrdný otcim Jozef nech sú nám v tom príkladom. Amen.

Ježiš a deti

K Ježišovi prinášali deti, aby sa ich dotkol. Učeníci im však dohovárali. Keď to Ježiš zbadal, rozhorčil sa a povedal im: Nechajte deti prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takým patrí Božie kráľovstvo. Amen, hovorím vám: Kto neprijme Božie kráľovstvo ako dieťa, nevojde doň. Bral deti do náručia, kládol na ne ruky a požehnával ich. (Mk 10,13–16)

Starostlivosť o deti v dejinách

Nám, Európanom 21. storočia, odchovaným kresťanskou civilizáciou, sa zdá samozrejme, že naše deti majú v spoločnosti nezastupiteľné miesto a práva. Nedivíme sa tomu, že milujúci rodičia dbajú na ich šťastné detstvo a zahŕňajú ich láskou a všestrannou starostlivosťou.

V minulosti to vždy tak nebolo. Ani relatívne vyspelá antická spoločnosť nepovažovala dieťa za plnohodnotnú osobu. Preto v starých kultúrach sa zabitie dieťaťa nepovažovalo za vraždu. Uznávaný antický filozof Platón tvrdil, že by deti z veľmi chudobných rodín mali byť hneď po narodení radšej usmrtené. Nemenej slávny Aristoteles zase navrhol, aby deti, ktoré sa narodili postihnuté, boli radšej hneď likvidované.

V židovskej kultúre to bolo inak. Deti vnímali ako Boží dar a na ich výchovu sa kládol veľký dôraz. Synagógy sa vďaka tomu stali centrami vzdelanosti, aj keď židovská výchova bola chápaná a realizovaná autoritársky. Židovskí pedagógovia považovali detstvo za určitý druh choroby, ktorú môže vyliečiť iba čas a palica.

Ježišov prístup k deťom

Rabíni síce deti vzdelávali, ale čas strávený s nimi mimo učebne považovali za stratu. Ježiš taký prístup radikálne odmietal. Keď od neho učeníci, v súlade s vtedajšími spoločenskými normami, začali deti odháňať, veľmi ho to nahnevalo. Mimochoďom, toto je jediné miesto v Biblii, kde je o ňom priamo povedané, že sa rozčúlił.

Ježiš deti prijíma

Záujem matiek o to, aby ich ratolesti s Ježišom komunikovali, ho doslova tešil. Ani pri svojom náročnom pracovnom programe mu nerobilo problém urobiť si pre ne čas a venovať sa im.

Ježiš dáva deti dospelým za vzor

Farizeji deťom upierali podiel na Božom kráľovstve. Vzorom pravej zbožnosti bol pre nich tzv. *cadik*, zrelý a múdry muž v rokoch, ktorý sa už mohol preukázať dodržiavaním skutkov zákona. Ježiš naopak dával dospelým za vzor deti. On sám totiž za podmienku vstupu do Božieho kráľovstva považoval detskú úprimnosť, bezmedznú dôveru k rodičom a absolútnu závislosť od nich. Preto bolo jeho „amen“ pre dospelých také prekvapivé a dôrazné: „*Amen, hovorím vám, že ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nikdy nevojдете do nebeského kráľovstva.*“ (Mt 18,3)

Ježiš sa detí dotýka

Dotýkanie sa detí by dnes mohlo niekoho zaraziť. Ježiš sa však detí dotýka zámerne a s čistými úmyslami. Chce tým vyjadriť, že dotyk potrebujú viac než výuku náboženstva.

V časopise *Moje psychologie* ma pred časom zaujal článok s názvom „Nedomazlenosť“. Dočítal som sa v ňom, že mnohí z nás trpia deficitom lásky preto, že nám naši najbližší v detstve prejavovali málo nežnosti a boli skúpi na pohladenia a láskavé dotyky.

Odborníci majú názor, že z nedostatku dotykov v detstve vzniká hyperaktivita, neistota, popudlivosť, precitlivenosť na seba, urážlivosť, závislosť od autoritatívneho vedenia, jedla, drog, adrenalínových športov a nelegitímnych foriem sexu. Je prekvapujúce, že Ježiš sa v časoch autoritárstva neostýchal detí dotýkať a dokonca ich aj objímať.

Ježiš sa za deti modlí

Jeho dotyky neboli prejavom nejakého magického pôsobenia či zaklínania. Za deti, ktoré mu rodičia prinášali, sa modlil. Všetka Ježišova moc, vplyv, autorita a sila vyplývali z jeho neustáleho modlitebného spojenia s nebeským Otcem.

Ježiš deťom žehná

Susedia Izraela vnímali požehnanie ako magickú životnú silu, ktorá zaisťuje úspech, bohatstvo, moc a životnú pohodu. Izraelci to pod ich vplyvom chápali po-

dobne. Ježiš sa ich však snažil viesť tak, aby pochopili, že najväčším požehnaním je stála istota Božej blízkosti a jeho vedenia.

Korene Ježišovej citlivosti k deťom

Premýšľal som o tom, z čoho vychádzala Ježišova citlivosť k deťom. Keďže svoje božstvo v tele človeka zahalil a nepoužíval, jeho charizmu musíme pripísať jeho bezhriešnosti, vplyvu Ducha Svätého a rodinnému prostrediu, v ktorom vyrastal.

Ježiš sa určite z rozprávania svojej matky veľmi skoro dozvedel, že nie je Jozefovým synom. Bol preto nútený pátrať po svojej identite (Lk 2,49). Už vo svojich dvanástich rokoch si pri návšteve chrámu jasne uvedomoval, že je mu dobre tam, kde ide o záležitosti jeho nebeského Otca. Napriek tomu určite nikdy nezabudol na to, akým veľkým darom bol pre neho otčím Jozef, ktorý sa ho ešte pred jeho narodením ujal a prijal ho za syna.

Možno práve preto si pri jednej z debát s učeníkmi zavolať dieťa, ktoré bežalo popri nich, postavil ho do stredu a povedal: „*A kto by prijal jedno takéto dieťa v mojom mene, mňa prijíma.*“ (Mt 18,5) V tom nemožno prehliadnúť jeho spomienku na vlastné detstvo. Som presvedčený, že práve Jozefov prístup prispel k tomu, že Ježiš prijímal deti a bol k nim citlivý.

Ježiš a deti patria k sebe

Pred časom sa v našej cirkvi ujal obrad požehnanie pre bábätká a ich rodičov. Som tomu veľmi rád a mrzí ma, keď sa mu v zboroch nevenuje náležitá pozornosť. Myslím si, že novorodencom a ich rodičom by mala byť vyhradená celá bohoslužba so zameraním na prosby o požehnanie, a nielen skromný priestor v rámci zborových oznamov.

Takáto bohoslužba by mala byť vyjadrením nášho presvedčenia, že Ježiš a deti k sebe vždy patrili, patria a budú patriť. Nám rodičom a starým rodičom sú iba požičané. Ježiš ich miluje a v Duchu Svätom dnes, rovnako ako kedysi, prichádza, aby sa ich dotýkal, objímal ich, kládol na ne ruky a deti spolu s rodičmi žehnal.

Nebráňme deťom v prístupe k Ježišovi

Vo svojej rodičovskej úzkostlivosti často prepadáme dojmu, že záleží na nás, či naše deti budú Ježišovi patriť, alebo nie. Ako keby sme zabudli, že je to jeho dielo. Od nás rodičov, starých rodičov, strýkov a tiet chce Ježiš len to, aby sme im v ich prístupe k nemu nebránili. Pýtate sa, ako môžu dospelí brániť deťom v prístupe k Ježišovi?

Najčastejšou prekážkou je naša vlačnosť a nerozhodnosť. Deti totiž podvedome vycítia, keď sami nie sme Kristovi úplne odovzdaní. Svojou váhavosťou a nerozhodnosťou ich na ich ceste za Ježišom mýlime a dezorientujeme.

Deťom však v prístupe k Ježišovi bráni aj naša prehnaná horlivosť a náboženský fanatizmus, ktorý nie je ničím iným než nedostatkom dôvery v to, že Ježiš môže deti zaujať aj sám, nezávisle od našich krčovitých aktivít, ktoré niekedy bývajú iba potvrdením toho, že nie sme schopní mu deti odovzdať. Ak Ježišov láskavý, tolerantný a múdry pedagogický prístup nahrádzame obmedzenou zákonnickou zbožnosťou plnou príkazov a zákazov, tak žiaľ, svojim deťom cestu do Božieho kráľovstva často zatvárame. Premýšľajme o tom.

Radomír Jonczy

Ježišova rodina

Týždeň kresťanského domova

Vydalo vydavateľstvo Advent-Orion, spol. s r. o.

Roztocká 5, 160 00 Praha 6

e-mail: expedice@adventorion.cz

www.advent-orion.cz

Ilustrácia: Bohumila Fürstová

Zodpovedná redaktorka: Bohumila Fürstová

Preklad do slovenčiny: Lenka Havelková

Grafická úprava: Jan Dobeš

Vytlačila tlačiareň ARTRON, s. r. o., Boskovice

Praha, 2017

ISBN 978-80-7172-712-5

